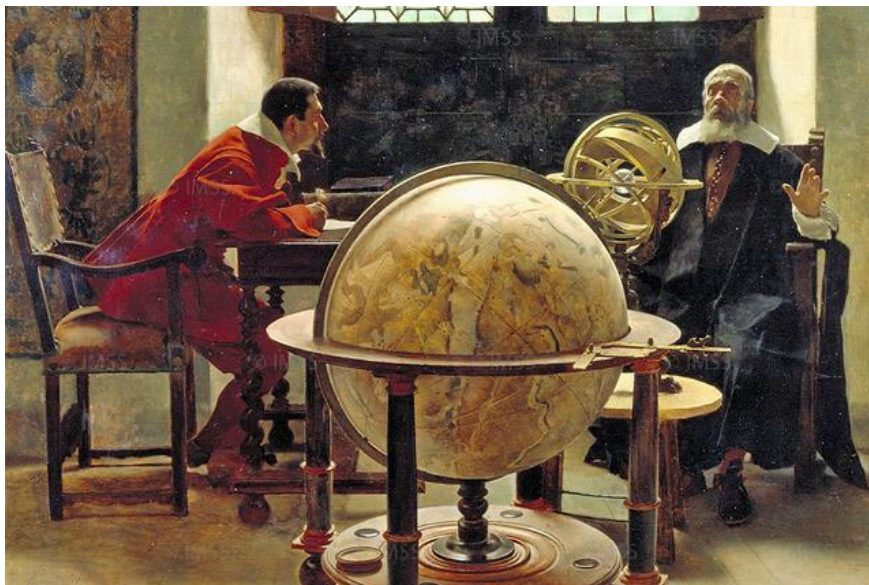

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами XI Всеукраїнської науково-
теоретичної конференції
від 08 квітня 2026 року)

Житомир – 2026

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

Кафедра філософії та політології

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії

**ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. І. ПИРОГОВА**

Кафедра філософії та суспільних наук

**ІНСТИТУТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ АКАДЕМІЇ «ІГНАТІАНУМ»
(м. Краків, Республіка Польща)**

Кафедра філософії культури та релігієзнавства

**ЖИТОМИРСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ**

СОЦІОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ

Житомирське відділення

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ

Житомирське відділення

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ**

Збірник наукових праць
(За матеріалами XI Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції
від 08 квітня 2026 року)

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського
державного університету імені Івана Франка,
протокол № 11 від 29 травня 2026 р.*

Редакційна колегія:

Кобетяк А. Р., доктор політичних наук, доцент;
Ковтун Н. М., доктор філософських наук, професор;
Козловець М. А., доктор філософських наук, професор;
Соколовський О. Л., доктор філософських наук, професор;
Гарбар Л. В., кандидат філософських наук, доцент;
Заглада В. М., кандидат філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Сидорук Тетяна, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія»;
Вітюк Ірина, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри журналістики та філософських студій Державного університету «Житомирська політехніка»;
Мельничук Вікторія, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук Поліського національного університету.

А 43 Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наук. праць / за ред. А. Р. Кобетяка та ін. Житомир : Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2026. 180 с.

ISBN 978-966-485-327-6

У збірнику вміщено наукові статті та тези доповідей учасників XI Всеукраїнської науково-теоретичної конференції «Актуальні проблеми філософії і науки: виклики сьогодення». У матеріалах авторів акцентовано увагу на фундаментальних проблемах сучасної філософії та науки, екзистенційних викликах для буттєвості людини в епоху цифрових технологій і цифрового суспільства, на проблемах релігійних трансформацій і безпеки в Україні та міжнародній арені, на феномені війни та її впливу на життєдіяльність суспільства і буття людини в ситуації соціальної невизначеності, на аналітиці суспільно-політичних процесів в умовах глобальних і регіональних конфліктів, на актуальних соціогуманітарних проблемах сучасності.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими і соціогуманітарними дослідженнями проблем сучасної цивілізації.

ЗМІСТ

1. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА КЛАСИКА: РЕЦЕПЦІ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Білик Я.

Середньовічна міфологія: досвід філософського осмислення..... 9-9

Воронкова В., Нікітенко В.

Цифровізація як чинник трансформації наукового пізнання:
філософсько-методологічний аналіз..... 10-13

Ковтун Н.

Політичні та релігійні конфлікти в інтерпретації Макса Вебера..... 13-15

Требін М.

Людина в цифровому суспільстві: соціально-філософський аналіз..... 16-19

Яручик А.

Ідея єдності історичного процесу у філософії Й. Г. Гердера..... 19-23

Амма А.

Механізми подолання відчуження в розумінні Еріха Фромма..... 23-25

Шевчук А.

Постправа і синтетична автентичність: антропологічний вимір AI-
комунікації..... 25-28

Янішевський О.

Концепція любові у філософії стародавнього світу: порівняльний аналіз
східної та західної парадигм..... 28-31

2. АНАЛІТИКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ТРАНЗИТИВНОСТІ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Глушко Т.

Економіка гідності як соціально-філософський концепт..... 32-34

Загрійчук І.

Парадокси мультикультуралізму..... 34-36

Заглада В.

Розвиток «символічної політики» та політики мобілізації навколо
«неполітичних справ» у суспільстві..... 36-39

Михайло Требін,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри міжнародних відносин і політичної філософії,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ЛЮДИНА В ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Цифрова реальність перестала бути просто інструментом, а перетворилася на новий онтологічний простір, у якому сучасна людина конструює свою ідентичність та соціальні зв'язки. У Глобальному звіті Digital 2026 наводяться такі статистичні показники: на жовтень 2025 р. кількість унікальних користувачів мобільних телефонів становила 5,78 мільярда з загальної чисельності населення планети 8,25 мільярда людей. Останні дані GSMA Intelligence засвідчують, що зараз 70,1% населення світу користуються мобільними пристроями, а загальна кількість у світі зросла на 108 мільйонів (+1,9%) за останні 12 місяців. Понад 73% усіх людей на Землі зараз користуються інтернетом, а за останніми даними загальна кількість користувачів у всьому світі становить 6,04 мільярда. За останній рік кількість користувачів інтернету зросла на 5,1% завдяки 294 мільйонам нових користувачів. Аналіз Kerios показує, що ідентифікаційні дані активних користувачів соціальних мереж перевищили позначку в 5,66 мільярдів, причому остання цифра користувачів еквівалентна 68,7% населення світу. За минулий рік загальна кількість активних користувачів соціальних мереж у світі зросла на 259 мільйонів, що призвело до річного зростання на 4,8% [1].

Для України 2025 рік став періодом розширення цифрової аудиторії. За підсумками року в країні налічується 35,3 млн інтернет-користувачів – це відповідає охопленню на рівні 89,6% населення. За дванадцять місяців кількість користувачів зросла на 3,9 млн людей – це одне з найбільших абсолютних річних збільшень, зафіксованих у країні за останні роки. При цьому частка українців, які користуються інтернетом, зросла на 8,8% [2].

Тотальну цифровізацію суспільства в онтологічному сенсі можна розглядати як повернення від первинного принципу Нового Заповіту («На початку було Слово» в Євангелії від Іоанна Богослова), потім його змінили принцип соціокультурного буття Нового часу («На початку була Справа» в «Фаусті» Й. Гете) та «першофеномен» мережевої морфології інформаційного суспільства («На початку був телефон» у Ж. Дерріди) – до постулату піфагорійської міфології: «На початку була Цифра», що означає перехід від

світу *якостей* (почуттів, сенсів) до світу *кількостей* (даних, бітів). Світ стає обчислюваним, а, отже, – потенційно керованим. Причому піфагорійсько-платонівська космологія багато в чому узгоджується з «Фрактальною геометрією природи» французько-американського математика Бенуа Мандельброта [3]. Фрактальна геометрія припускає, що частина подібна до цілого. В онтологічному сенсі це означає, що «Цифрове Я» кожної людини (мікрокосм) є фрактальним віддзеркаленням всієї Глобальної Мережі (макрокосму). Наша поведінка в інтернеті повторює структури великих даних, створюючи нескінченно складний, але впорядкований цифровий візерунок буття. Цей поворот до піфагорійського постулату означає, що в сучасному цифровому суспільстві код стає онтологічним фундаментом реальності, де фрактальна складність алгоритмів Мандельброта замінює лінійну логіку Просвітництва, повертаючи нас до розуміння світу як універсальної математичної структури.

Цифровізація – це не просто технічний прогрес, а **антропологічний зсув**, де віртуальне середовище стає повноцінною частиною людського досвіду, змінюючи способи мислення, пам'яті та самоідентифікації. До основних напрямків цифровізації можна віднести: створення нових цифрових технологій, які суттєво збільшують ефективність економіки та підвищують рівень життя людей; оцифрування політичної, соціальної і культурної складових суспільного життя; створення цифрової держави, цифрового уряду та цифрового громадянства; поширення електронного обліку й електронного управління; упровадження систем штучного інтелекту в усі сфери буття людини та суспільства; удосконалення нейромереж, зокрема мережі ChatGPT; постійне вдосконалення метавесвітів, а також технологій доповненої та віртуальної реальностей; створення «розумного пилу»; збільшення частки інтернету речей в особистому просторі людини; переведення всього документообігу в цифровий формат; оцифрування людської свідомості, створення цифрових двійників людини – аватарів; створення Нейронету за допомогою чипування головного мозку людини; введення цифрової валюти та відмова від готівкових та безготівкових грошей; ну й взагалі часткові напрямки, але з великими наслідками, наприклад, як розвиток і поширення камер, що розпізнають людину за обличчям і формою черепа, визначають мовленнєвий профіль і психоемоційний стан людини за рухом губ і лицьових м'язів тощо [4, с. 34-36].

Якщо в Новому Заповіті «Слово стало плоттю», то в епоху тотальної цифровізації відбувається зворотний процес: плоть стає цифровізованою інформацією. Людина перетворюється на набір даних (генетичний код, біометрія, цифрова активність). Це «розтілеснення» є ключовою ознакою сучасного онтологічного повороту.

Визначаючи цифровізацію як проникнення цифрових технологій у всі сфери суспільного життя, що потенційно підлягають оцифруванню, обґрунтованим є розгляд цифровізації як сукупності процесів надпов'язаності, мережевізації, датифікації, платформізації та алгоритмізації. Основу кожного з них складають елементи технологічної інфраструктури цифрового суспільства - мережі, технології великих даних, платформи та алгоритми. Ця технологічна інфраструктура, у свою чергу, забезпечує комплексність та мобільність сучасного цифрового світу. Стрімка цифровізація українського суспільства, де 80% громадян є щоденними користувачами мережі, докорінно змінює антропологічний ландшафт і характер міжособистісної комунікації.

В умовах становлення цифрового суспільства формується особливий людський тип - *Homodigitalis* - це людина, яка живе у світі даних, алгоритмів, віртуальних просторів і цифрових інтерфейсі [5, с. 5- 43]. Вона володіє набором принципово нових якостей та ціннісних установок. Її ідентичність формується не лише через досвід, а й через цифрову репрезентацію, взаємодію з технологіями та алгоритмічне моделювання поведінки. Як зазначала М. Култаєва, *Homodigitalis* - це не просто користувач технологій, а нова форма суб'єкта, що виникає в умовах цифрової культури [6, с. 11]. Для неї найбільш ефективною моделлю соціальної поведінки виступає та, яка пов'язана з оволодінням інформаційно-аналітичними та цифровими ресурсами. Використовуючи закладений у них потенціал, сучасний користувач безперервно отримує та аналізує інформацію, що до нього надходить і на цій основі вибудовує оптимальну модель життєдіяльності у соціумі.

Становлення цифрового суспільства вимагає від людини не лише опанування інструментів (як-от ШІ), а й усвідомлення моральної відповідальності за свій цифровий слід та вплив на спільний інформаційний простір. Справжня зрілість цифрового суспільства настає тоді, коли людина усвідомлює, що кожен її «клік», коментар чи поширення контенту є **соціальною дією**. У цифровому просторі зникає поняття «приватної репліки»: будь-яка інформація стає публічним надбанням, що впливає на суспільні настрої та колективну свідомість.

Отже, онтологічний перехід від «Слова» та «Дії» до домінування «Цифри» знаменує собою народження нової фрактальної реальності, де математичний код стає першоосновою буття, а алгоритми - сучасним втіленням піфагорійської гармонії сфер. Проте всевладдя «Цифри» несе в собі загрозу нівелювання людської унікальності, оскільки прагнення оцифрувати кожен аспект досвіду ризикує перетворити живу особистість на стандартну одиницю даних, позбавлену ірраціональної глибини та творчої непередбачуваності. За таких умов цифрова суб'єктність вимагає не просто

технічної вправності, а глибокої етичної відповідальності за збереження своєї автентичності, аби людське «Я» не розчинилося в безликих структурах глобального коду мистецтво та творчість постають останньою лінією оборони, де ірраціональна глибина духу та естетична свобода стають єдиним способом збереження автентичності в математично вивіреному світі.

Література

1. Digital2026: Global Overview Report. *Data reportal*. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2026-global-overview-report> (accessed date: 25.03.2026).
2. Боць Т. Яким буде інтернет та цифрова економіка у 2026 році. *Українська правда*. 09.01.2026. URL: <https://mezha.ua/articles/yakim-bude-internet-ta-cifrova-ekonomika-u-2026-roci-307553/>(дата звернення: 25.03.2026).
3. Mandelbrot B. B. The fractal geometry of nature. San Francisco : W. H. Freeman, 1982. 460 p.
4. Цифрова епоха: міждисциплінарний дискурс : монографія / [А. А. Гедзик, Т. В. Ковальова, О. Ю. Коцюрба та ін.]; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики. Харків : Право, 2024. 214 с.
5. Людина в цифровому суспільстві: сучасні тренди : монографія / [Т. С. Гиріна, М. А. Козловець, С. В. Куцепал та ін.]; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики. Харків : Право, 2025. 234 с.
6. Култаєва М. Д. Homodigitalis, дигітальна культура і дигітальна освіта: філософсько-антропологічні і філософсько-освітні розвідки. *Філософія освіти*. 2020. № 26(1). С. 8- 36. DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-1-1>.

Антоніна Яручик,

кандидат філософських наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ІДЕЯ ЄДНОСТІ ІСТОРИЧНОГО ПРОЦЕСУ У ФІЛОСОФІЇ Й. Г. ГЕРДЕРА

Спроби осмислення питання єдності історичного процесу спостерігалися з давніх часів. Відомий грецький історик Полібій у праці «Загальна історія» уперше висловив ідею єдності всесвітньої історії. Він порівнює історію з живим тілом і запровадив поняття «*прагматична історія*», де головне – не просто опис фактів, а аналіз причин, приводів та початку подій. Оскільки всі частини світу стали пов'язаними, помилка політика в одній країні неминуче впливатиме на стан справ у іншій, – вважав Полібій. Його вислів: «Доля звела разом усі

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ**

Збірник матеріалів
XI Всеукраїнської науково-теоретичної конференції
(08 квітня 2026 року, м. Житомир)

Відповідальний за випуск: доктор політичних наук, доцент
Андрій Кобетяк

Технічний редактор та комп'ютерна верстка:
лаборант кафедри філософії та політології
Софія Тишкевич

Надруковано з оригінал-макетів авторів